

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Національний природний парк «Хотинський»

Управління молоді та спорту

Чернівецької обласної державної адміністрації

Європейська асоціація студентів-географів
(Чернівецький відділ)

КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Матеріали

**Міжнародної наукової конференції
(23–25 вересня, 2021)**

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2021

УДК 911.2.913.551.8
К369

Редакційна колегія: Андрейчук В., Бучко Ж., Воловик В., Воровка В., Герасименко Н., Гродзинський М., Денисик Г., Мига-Пйонтек У., Проскурняк М., Рідуш Б., Чернега П.

Культурний ландшафт як географічний феномен : Матеріали Міжнар. Наук. Конф. (23–25 вересня, 2021). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2021. – 140 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Культурний ландшафт як географічний феномен» присвячений актуальним питанням інтерпретацій культурного ландшафту, цілеспрямовано створеним ландшафтам, реліктовим та палеоландшафтам, збереженню та адаптації культурних ландшафтів до природних та антропогенних змін.

Для фахівців у галузі географічних і суміжних наук.

УДК 911.2.913.551.8

© Колектив авторів, 2021
© Комп'ютерна верстка, С. Кирилюк, 2021
© Дизайн обкладинки, С. Кирилюк, 2021

ЗМІСТ

ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ

<i>Жанна Бучко</i>	ЕТНОКУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ: ТУРИЗМОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ	8
<i>Володимир Воловик</i>	ЕТИМОЛОГІЯ ТЕРМІНУ «КУЛЬТУРА» У КОНТЕКСТІ «КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ»	10
<i>Григорій Денисик, Леонід Стефанков</i>	АНТРОПОГЕННИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ОСНОВА КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ	12
<i>Сергій Кирилюк</i>	САДОВО-ЛАНДШАФТНИЙ КОМПЛЕКС ЯК КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ	16
<i>Віталій Коржик</i>	ВІЗУАЛІЗАЦІЯ УРБОГЕОСИСТЕМИ МІСТА ЧЕРНІВЦІ	19
<i>Віталій Коржик</i>	ПОВЕРХНІ ВИРІВНЮВАННЯ НА БУКОВИНІ. РІЗНОВІКОВІ ЛАНДШАФТИ	21
<i>Сергій Міхелі, Денис Полтавченко</i>	ГЕОГРАФІЧНІ ЛАНДШАФТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ ЯК ПРИРОДНА ОСНОВА КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ	23
<i>Сергій Міхелі, Наталя Чекеріло</i>	УНІКАЛЬНІ ЛАНДШАФТИ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	25
<i>Олена Міщенко</i>	ПРОСТОРОВА СТРУКТУРА САКРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ	27
<i>Валерій Петлін</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗОВАНOSTІ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ	29
<i>Наталія Погорільчук, Ольга Ковтонюк</i>	ПІЗНАВАЛЬНІ ЦІННОСТІ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ ПОСТ-МАЙНИНГОВИХ ОБ'ЄКТІВ	31
<i>Петро Чернега</i>	ПОСЕЛЕНСЬКІ СИСТЕМИ – ЯК НАЙДАВНІШІ ПРОЯВИ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ	33

ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ

<i>Dariia Kholiavchuk, Marta Cebulska</i>	MAXIMUM MONTHLY PRECIPITATION TOTALS IN THE URBANISED AREAS THE POLISH AND UKRAINIAN CARPATHIAN FORELAND, 1984-2016 . . .	36
<i>Галина Байрак</i>	ВПЛИВ РЕЛЬЄФУ НА ТРАСУВАННЯ ВУЛИЧНО-ДОРОЖНОЇ І ЗАЛІЗНИЧНОЇ МЕРЕЖІ ЛЬВОВА	39
<i>Тетяна Божук</i>	ПАЛАЦОВО-ПАРКОВІ АНСАМБЛІ ЯК ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ	42

ПОСЕЛЕНСЬКІ СИСТЕМИ – ЯК НАЙДАВНІШІ ПРОЯВИ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ

Петро Чернега

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Сутність сучасних ландшафтів – це різноманіття інваріантних природно-антропогенних систем. Їх не слід розглядати як щось стале, необхідна чітка градація ступеня антропогенного впливу на той чи інший ландшафтний виділ. Антропічний чинник (група чинників) може підсилити чи зменшити функціональне значення ландшафту, або ж змінити направленість його розвитку. Це, мабуть, дає право говорити не про «антропогенізацію взагалі», а про видозмінене протікання (прискорення чи сповільнення) природного процесу. Концентрація людності та їх локалізація в певних ландшафтних виділах також є немаловажним чинником впливу на природу регіонів.

Не є винятком така територія як Буковинське Передкарпаття, де на тлі господарського освоєння регіонів України й навіть Чернівецької області, тут вплив антропічних чинників на ландшафти не призвів до разючих змін. Однак варто зауважити, що дана територія густо заселена, де щільність населення в окремих природних районах сягає понад 600 осіб/км². За період близько 6 тисяч років тут сформувались різноманітні форми природокористування, але переважають сільсько-господарська й поселенська. Поселення Буковинського Передкарпаття мають свої особливості: більшість з них приурочені до ландшафтів річкових долин; поселення з найбільшою кількістю людності розміщуються на контакті природних районів або фізико-географічних областей; наявність поселенських систем компактної та дисперсної забудови, де останні займають значні площі й різноманітні ландшафтні виділи.

Як вищеозначено, у структурі природокористування поселенська форма займає друге місце на даній території. Поселенські системи мають значні відмінності у розрізі природних районів. Ці відмінності полягають у різній кількості населених пунктів, їх конфігурації, щільності забудови, функціональному призначенню та людністю. За щіль-

ністю населення тут пріорітет мають Чернівецький (632.77 осіб/км^2) і Дерелуйський (604.8 осіб/км^2) природні райони. Показники щільності населення по інших природних районах Буковинського Передкарпаття змінюються в межах від 46.01 осіб/км^2 до 118.01 осіб/км^2 . Значну частину серед населених пунктів займає дисперсний тип розселення. Ближче до гір кількість поселень цього типу зростає. Так у Красноїльському природному районі компактні поселення відсутні, а щільна забудова зустрічається тільки у центральних частинах населених пунктів. Загалом у Буковинському Підгір'ї поселення, головним чином, розвинулись на низьких терасах Сірету і Малого Сірету. В долинах бокових притоків поселення не мають значного розповсюдження. У східній та північно-західній частинах Прут-Сіретського межиріччя також переважають системи дисперсної забудови. Однак поселення приурочені до долин головних річок та їх допливів. Найбільшу площу поселення займають в Герцаївському (до 28%), Дерелуйському (до 40%), Брусницькому (до 50%) і Чернівецькому (до 35%) від площі природних районів. Такий характер розселення успадкував особливості морфо-просторової організованості ландшафтів. Значне розчленування поверхні території, дрібноконтурність ландшафтних виділів топологічного рівня, значний прояв різноманітних несприятливих екогенних процесів і були тими природними передумовами, що визначили характер та типи поселень. Серед соціально-економічних чинників варто зважати на той факт, що до 1940 року на території Буковинського Передкарпаття переважала приватна власність на землю, що і спричинило (окрім природних чинників) формування дисперсного виду сільських поселень.

Отже, природні передумови і передусім морфопросторова організованість ландшафтів виступають як лімітуюча, диференціююча та оптимізуюча функції при заснуванні, розвиткові та розміщенні поселень.